

Z A P I S N I K
s okruglog stola na temu "Europski fondovi",
održanog 16. lipnja 2010
održanog u organizaciji Nacionalnog odbora za praćenje pregovora

prof. dr. sc. Vesna Pusić, predsjednica Nacionalnog odbora je pozdravila prisutne te najavila da se radi o temi za koju se svi slažemo da je to za Hrvatsku velika prilika i da je činjenica, po mišljenju gđe. Pusić ne najvažnija ali svakako važan dio pristupanja Hrvatske Europskoj uniji između ostalog i mogućnost korištenja europskih fondova po različitim osnovama, i pretpristupnih i kohezijskih i strukturalnih. Ovo je jedna mogućnost da se razvojno sudjeluje u europskim standardima. Pitanje fondova uključuje kadrovsko opremanje, dakle edukaciju i pripremanje ljudi, izradu i jasnu strategiju kuda zemlja želi i može i mora ići, uključuje razradu tih temeljnih ideja po projektima, mijenjanje filozofije proračuna, dakle niz stvari koje nisu na prvi pogled vidljive iz kratkog naslova, ali svatko tko je sudjelovao na bilo koji način u suradnji sa europskim institucijama naročito na ovu temu jasno mu je da tu ima puno više od samih projekata. U skladu s financijskom omotnicom koju je Hrvatska dobila, pred vratima smo fundamentalnog preokreta i u pristupu projektima i organizaciji funkcioniranja proračuna i proračunskog praćenja suradnje sa europskim fondovima.

g. Luka Bebić, predsjednik Hrvatskog sabora pozdravio je prisutne i naglasio da mu je zadovoljstvo pozdraviti ovako veliki broj uvaženih gostiju koji su ovdje došli raspraviti i pomoći u našem okruglom stolu kako bi uočili sve naše probleme, mogućnosti i način kako što bolje se pripremiti odnosno i koristiti fondove Europske unije. Smatra da je koincidencija da se nalazimo upravo u fazi finalizacije, odnosno donošenja ustavnih promjena u Republici Hrvatskoj, što pokazuje još jednu stvar, a to je da je ovo aktualno područje koje ćemo raspraviti i da je Hrvatska pred završetkom pregovaračkog puta. Hrvatski sabor je do sada za dvije i pol godine zasjedanja ovog saziva donio oko 230 zakona kojima se hrvatsko zakonodavstvo harmonizira sa zakonodavstvom Europske unije. Nakon što izglasamo promjene Ustava onda još preostaje možda desetak, petnaestak zakona koji se ne mogu donijeti prije ustavnih promjena. Tako da ćemo mi taj zakonodavni okvir završiti najdalje do kraja ove godine. Pretpristupni fondovi su olakšali pojedinim sektorima hrvatskog gospodarstva pristup Europskoj uniji, olakšali prilagodbu Formiranje Nacionalnog odbora se pokazalo kao učinkovit i dobar način, i ovo je jedan od niza okruglih stolova koji je odbor organizirao kako bi se pripremili i bolje organizirali kao sutrašnja članica Europske unije.

g. Paul Vandoren, šef Misije EU u Republici Hrvatskoj naglasio je da je ovaj okrugli stol jedan važan događaj. Imao je priliku u nekoliko navrata s predsjednicom Nacionalnog odbora podijeliti svoju zabrinutost, svoju brigu o činjenici da postoji potreba da Vlada bude spremna prihvatiti i apsorbirati financiranje, fondove koji su sada na raspolaganju i koji će biti na raspolaganju u budućnosti. Imao je priliku u nekoliko navrata o tome razgovarati i s predsjednikom Sabora, pa je zahvalan što se i on uvodno obratio okruglom stolu. No mora priznati da je glavni razlog zašto je toliko rado prihvatio ovaj poziv, što je mislio da će to biti dobra prilika za njega da čuje koja je razina pripreme Vlade za ovaj važan posao. Hrvatska je sada u konačnoj, odlučnoj fazi prema članstvu u Europskoj uniji. Obavljeno je puno posla, ali još puno posla nije dovršeno. No izgledi za otvaranje tri poglavlja koja još nisu otvorena i za zatvaranje više poglavlja u budućnosti sada su bolji nego ikada. G. Vandorena se dojmio rad Sabora o kojem je govorio predsjednik Sabora, te izmjene Ustava. G. Vandoren ima utisak da bi bilo koja zemlja bila spremna postati članicom Europske unije, mora proći kroz neku vrstu tihe revolucije. No misli da je ova tema o kojoj ćemo danas raspravljati najbolja tema, najbolji primjer na koji možemo i svi zajedno pokazati građanima Hrvatske koje će konkretne prednosti biti za njih od članstva u Europskoj uniji. Što se tiče g. Vandorena, radovi na informiranju, strategija, komunikacijska strategija koju rade vlasti i Delegacija jako dobro idu. Kao što je i predsjednica Nacionalnog odbora rekla ovo je fantastična prilika za Hrvatsku, ali naravno isto tako i veliki izazov. No najveći izazov će se ostvariti i postojat će onda kad Hrvatska jednom postane 28.

članica EU. Zašto je to tako? Zato što su za kohezijske fondove države članice izdvojile 2,2 milijarde eura, ali to će Hrvatska morati iskoristiti ako postane članicom 2012. i iskoristiti u razdoblju od 2012. do 2013. Dakle, u kratkom roku od 24 mjeseca. Komisija ima veliko iskustvo u ovom području, a isto tako veliko iskustvo u pregovaranju o Poglavlju 22. Mjerila koja ćete naći za Poglavlje 22. zapravo su rezultat ovog širokog iskustva. Naravno glavni razlog zašto se o tome pregovara je to što EU želi da Hrvatska uspije i da koristi ta sredstva. Neće sada ulaziti u detalje pregovora, jer to ne bi bilo prikladno, pregovori upravo teku. No ohrabren je onime što je vidio, radom koji je Vlada obavila u posljednjih nekoliko mjeseci. Ima utisak da je uistinu postignut stvaran napredak. Dva državna tajnika koja su ovdje prisutna rade gotovo danonočno, pa g. Vandoren veseli i tome da ću i dalje nastaviti s njima raditi. Ako je g. Vandoren dobro informiran prvi nacionalni referentni strateški okvir za razdoblje od 2012. do 2013. je već u nacrtu, i uskoro će se održati i konzultacije o sadržaju tog okvira. To je važno, važno je da se konzultiraju dionici prije nego što se dovrši okvir. G. Vandoren misli da je jako važan korak osnivanje na ministarskoj razini Povjerenstva za koordinaciju i pripremu posla sa EU fondovima. Osnovala ju je premijerka, a njome zasada predsjedava potpredsjednik Vlade i ministar financija. Nakon nekoliko mjeseci rada tog povjerenstva g. Vandoren očekuje vidjeti rezultate rada tog povjerenstva. Svima onima koji žele razgovarati o europskim fondovima mora biti jasno da se tu zapravo radi o tome da se bude dobro pripremljen i da se pripreme zreli, dobro pripremljeni projekti, posebice u području infrastrukture. G. Vandoren je uvjeren da je ovo iskustvo koje je sada stečeno i koje se stječe sa pretpristupnim fondovima jer su tijela vlasti imala priliku zatražiti različite vrste fondova i financiranja da će to biti vrlo vrijedno kada će se početi tražiti i koristiti kohezijski fondovi. G. Vandoren naglašava da ako budemo dobro organizirani u ovoj pretpristupnoj fazi, to je najbolji način da se uvjere države članice i Komisiju da smo dobro pripremljeni i u budućnosti. Već smo vidjeli pozitivne primjene kod finalizacije ugovora u okviru ISPA-e ili ugovora za ljudske resurse. No prema informacijama koje g. Vandoren ima u nekim područjima taj je napredak manji, ali je siguran da ćemo, uz puno teškog posla koji se obavlja stići do cilja. Projekti jesu važni, ali oni nisu sve. Hrvatska priprema i operativne programe koji će odrediti područja koje bi budući fondovi trebali poduprijeti. G. Vandoren naglašava da kada se pripremaju programi jako je važno osigurati da dokumenti budu usmjereni prema rezultatu, a ne da budu izrađeni tako da pomognu nekim konkretnim korisnicima. Na kraju kada se zbroji ono što je važno je cilj programa i njegov utjecaj na sektore koje podupire. G. Vandoren naglašava da su korisnici zapravo alat kojim se postižu ti ciljevi. G. Vandoren smatra da su prioriteti, kako bismo bili uspješni, prvo hitna priprema zrelih projekata posebice infrastrukturnih projekata, uspostava kapaciteta za provedbu i osiguranje zdrave primjene projekata. Isto tako se privatni sektor mora pripremiti kako bi uspješno sudjelovali na natječaju u okviru pravila javne nabave, te je potrebno vrlo široko i intenzivno uključiti i vlasti na lokalnoj i regionalnoj razini u pripreme i konzultacije. G. Vandoren ovo naglašava jer je jučer sudjelovao na lokalnom sastanku Europskog odbora regija sa županima i gradonačelnicima i načelnicima i s hrvatske strane podcrtana je potreba za širokom i jakim uključivanjem i konzultacijama sa vlasima na regionalnoj i lokalnoj razini.

prof. dr. sc. Vesna Pusić naglasila je da će najveći rezultat ostvariti oni koji budu najpripremljeniji. Istina je da bi morali imati strukturalni pristup, biti pripremljeni na svim razinama ali budući da je realnost uvijek takva kakva je, mi smo sada u situaciji da dobijemo uvid i pregled koje su te institucije koje u ovom trenutku imaju potencijala i sposobnosti da budu noseće u procesu definiranja provedbe projekata i korištenje ovih potencijalnih sredstava. Naš je cilj, i mora biti naš cilj da iskoristimo preko 90% sredstava, sve što ne iskoristimo nije šteta nego je direktni gubitak. Jedna od mogućnosti ili jedan od modela naročito kada se radi o projektima koji se financiraju i predlažu sa razine države je da za 15 kuna kupimo 85 kuna, na 15 kuna koje daje država dobijemo 85 kuna iz Europskih fondova, ako znamo. I jedan od glavnih ciljeva ovog Okruglog stola je prvo da probamo ustanoviti gdje smo i koji su nam najjači aduti, institucionalno i osobno. Institucije su odlične, ali ljudi su još važniji. I drugo što gđa. Pusić misli je da smo svi skupa u tom procesu malo zanemarili da sudjelujemo u obavještanju hrvatske javnosti i otvaranju uvida hrvatskoj javnosti u mogućnosti i pripreme za ovu veliku prekretnicu. U tom cijelom procesu djelomično smo ostavili po strani, razno razne aspekte prilagodbe i zaboravili da je projekt ulaska Hrvatske u Europsku uniju odnosno Europske unije u Hrvatsku jedan od rijetkih političkih projekata koje ne mogu samostalno iznijeti

političke elite. Taj projekt ne može uspjeti ako društvo u njemu ne sudjeluje odnosno ako nije projekt hrvatskog društva. I zbog toga je u ovom projektu možda važnije nego u bilo kojem drugom, uvid javnosti i razumijevanje javnosti o čemu se radi, a koliko god možda zvuči tehnički komplicirano, ova tema o kojoj ćemo danas razgovarati kada se rastavi na jednostavne elemente koji se počinju provoditi u općinama, gradovima i županijama na razini države, ona je možda najrazumljivija od svega. Ona se pretvara u radna mjesta, u centre za kulturu, u vrtiće u željeznicu, u kanalizacije, u dakle praktično poboljšanje kvalitete života ljudi jasna prezentacija, mogućnosti koje nam se otvaraju. Ova tema, europski fondovi vjerojatno je najefikasnija strategija komuniciranja Europe građanima. To razumije svatko kad u svom mjestu vidi nešto što se popravilo ili novo napravljeno i izgrađeno na temelju suradnje između hrvatskih institucija i europskih fondova. Gđa. Pusić misli da ovim okruglim stolom svakako nastojimo doprinijeti nekoliko ciljeva razjašnjavanju same teme, ustanovljavanju koliko smo spremni i koliko ljudi imamo koji su spremni taj posao voditi i raditi pa možda i koliko ljudi bi i na koji način trebalo educirati, koliko ljudi nam treba, ali i otvoriti ili doprinijeti otvaranju cijelog procesa građankama i građanima Republike Hrvatske.

g. Hrvoje Dolenc, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije koji je dio jedne veće strukture, naglasio je da je mandat ureda upravo ono što je i spomenuto u uvodu – priprema programa projekata za korištenje EU fondova. Naglasio je da će gđa. Maletić više govoriti, s obzirom da dolazi iz Ministarstva financija o financijskim pokazateljima, odnosno brojevima o fondovima, korištenju svih programa europskih fondova, s obzirom da su nadležni za financijsko upravljanje, prije svega od jedne važne uloge koju imaju pa će to ostaviti njima. G. Dolenc je najavio da će govoriti o kronologiji korištenja Europskih fondova u Republici Hrvatskoj. Krenuli smo s generacijom CARDS-a, preselili se 2005., 2006., ušli u generaciju koja nam je dala PHARE, ISPA i SAPPARD, odnosno pristup ovim programima, a 2007. sa novom financijskom perspektivom Europske unije i novim sedmogodišnjim proračunom Europske unije Hrvatska je postala zemlja koja može koristiti IPA program i jedinstvena je zemlja u tome što paralelno provodi tri generacije pretpristupnih programa CARDS, PHARE, ISPA i SAPARD u jednoj generaciji i na kraju IPA-u kao novi program kreiran 2007. godine. IPA se koristi u nekoliko područja i ona je prijelazno razdoblje za privikavanje na ono što nam slijedi, na prelazak u strukturne instrumente koje uključuje s jedne strane instrumente kohezijske politike, a s druge strane o kojoj mi nećemo danas pričati instrumente poljoprivredne politike. Ono što nas zanima je perspektiva 2012. i 2013. i priprema za korištenje strukturnih fondova jer to je ono što je zaza nas jako važno i donosi nam jako puno sredstava. Ako govorimo o IPA-i, godišnja alokacija za IPA-u za Hrvatsku za ova sva područja, uključujući i ruralni razvoj, što uključuje poljoprivredu je oko 150 milijuna eura godišnje. Ono što nas čeka kasnije je otprilike desetak puta više. A to ćemo koristiti kroz prave strukturne instrumente, kroz Europski fond za regionalni razvoj, kroz Kohezijski fond, kroz Europski socijalni fond. U IPA-i je pet komponenti, pet područja ulaganja. Najvažnija je ona koja nas priprema za strukturne instrumente, kohezijski fond je treća komponenta IPA-e koja se nazvala regionalni razvoj i koja pokriva u Hrvatskoj tri područja: područje prometa, područje zaštite okoliša, područje regionalne konkurentnosti. Upravo iz toga i zatim iz četvrte komponente-razvoj ljudskih resursa koja se pretapa u korištenje Europskog socijalnog fonda i jednog od tih fondova, iz strukturnih fondova mi prelazimo u područje korištenja strukturnih instrumenata i operativne programe koje smo kao programske dokumente, kao osnovu za korištenje ovih sredstava u trećoj komponenti imali pretvaramo u operativne programe koji će nam biti osnova za korištenje strukturnih instrumenata. Sve ove komponente naći će svoju presliku negdje u strukturnim instrumentima, odnosno raširit će se u strukturne instrumente. Tako će i prva komponenta IPA-e i jačanje institucija preći i financirati iz Europskog socijalnog fonda. Dio tih potreba ćemo i dalje imati. Druga komponenta prekogranične suradnje će se također pretvoriti u okviru Europskog fonda za regionalni razvoj. Dakle, i te operativne programe ćemo moći dalje koristiti u širem obliku. I ruralni razvoj koji se fokusira na zajedničku poljoprivrednu politiku također će se nastaviti. Danas je bilo nekoliko puta spomena o prijedlogu Europske komisije o financijskim alokacijama, prijedlogu financijske omotnice za Hrvatsku. Predviđena sredstva su 2,2 milijarde eura namijenjenih za financiranje kohezijske politike u Hrvatskoj

odnosno za financiranje i korištenje strukturnih instrumenata, dva strukturna fonda europski i socijalni fond, Europski fond za regionalni razvoj i Kohezijski fond. Što su u stvari preduvjeti za povlačenje sredstava? Mi smo istaknuli 3 najvažnije komponente. Ima još mnogo stvari koje se paralelno moraju odvijati. Prvo što radimo u sadašnjem razdoblju i u okviru naših pregovora u Poglavlju 22. jest da pripremamo strateške dokumente koji su osnova za korištenje tih sredstava, nacionalni i strateški referentni okvir i kasnije nižu razinu operativnih dokumenata, operativnih programa koji definiraju područja i ciljeve korištenja strukturnih fondova. Druga točka je ono što nas jako zanima ovdje, a napomenuto je u nekoliko govora prije. Dakle, priprema projekata u definiranim sektorima i riješeni preduvjeti za njihovu provedbu. Oni su osnova za apsorpciju. U strateškim dokumentima mi definiramo područja koja želimo koristiti ali onda za ta područja moramo imati pripremljene projekte koji mogu implementirati i apsorbirati ta sredstva. Sljedeći je dio odgovarajućih administrativnih kapaciteta za provedbu programa i projekata. Nadalje, programski dokumenti. Imamo nacionalni i strateški referentni okvir koji pregovaramo sa Europskom komisijom i koji naravno moramo staviti u javne konzultacije. Gospodin Vandoren je upravo malo prije rekao da očekuje započinjanje konzultacija o Nacionalnom strateškom referentnom okviru u petak, što je prvi korak u procesu i gdje će se predstaviti taj dokument, osnovne ciljeve koje mislimo postići, dokumente i osnovna područja ulaganja koja mislimo financirati iz područja strukturnih fondova. Ono što je bitno napomenuti da s obzirom da je taj dokument i predmet naših pregovora, imat ćemo javne konzultacije u kojima ćemo predstaviti područja ulaganja. Ali područja ulaganja su nam već na neki način u većoj mjeri određena samim time kad smo počeli koristiti IPA-u jer je to bila naša osnova za definiranje područja. Mi možemo i vjerojatno ćemo širiti dio tih područja za ulaganje. Ali s obzirom da smo u procesu pregovora oko tih područja i da manje-više, bitno nam je osigurati da 2012., 2013. iskoristimo sredstva u područjima koja poznajemo. Imamo jako mali prostor za manevar, za bitno širenje područja ulaganja. Naravno to ne isključuje da nam spremnost projekata u pojedinim područjima omogućiti da to i proširimo nešto šire. Osnovna područja su definirana operativnim programima. Pet operativnih programa je dogovoreno tijekom pregovora i tijekom ovog našeg procesa. G. Dolenc je već spomenuo operativni program za promet, operativni program za okoliš i energetiku, operativni program za regionalnu konkurentnost. Tri su operativna programa koja se inače nalaze u IPA-i, dakle u trećoj komponenti IPA-e. Iz njih izvlačimo ove operativne programe i ta područja. Operativni program za razvoj ljudskih resursa je nastavak operativnog programa koji smo imali i u IPA-i, komponenti 4. Imamo operativni program za razvoj upravnih kapaciteta kao nastavak financiranja naših potreba institucionalne prilagodbe standardima Europske unije u području upravnih kapaciteta, u području javne uprave, i središnje države i lokalne države i pravosuđa, nekih tema koje su i aktualne teme u samim pregovorima, a na neki način su nastavak ono što smo imali u prvoj komponenti IPA-e, onoj komponenti koja se zove tranzicijska pomoć i izgradnja institucija. To je pet područja u kojima planiramo koristiti sredstva iz kohezijskih strukturnih instrumenata. G. Dolenc naglašava da ono što se na razini središnje države pokušava je definiranje projekata kako bi se osigurala apsorpcija sredstava koje imamo. To ne znači da je popis projekata koji će se financirati konačan i da se projekti ne mogu prijaviti za financiranje iz operativnih programa. Međutim, ono što je bitno je da moramo osigurati dio projekata za koje smatramo da se moraju provesti da nam osiguraju apsorpciju jer odgovaraju ovim područjima, a da svakako ostavimo prostor da svi ostali zainteresirani koji imaju projekte u područjima koja su definirana, a smatraju da su ti projekti pripremljeni i da ih mogu pripremiti i prijaviti na natječajima i kandidirati se da ih se financira iz ovih sredstava. G. Dolenc je prikazao sažetak operativnog programa za promet, te napominje da kad se u petak predstavlja Nacionalni strateški referentni okvir imat i detaljnije predstavljanje operativnog programa za koji smo tek počeli detaljnije konzultacije. Javne konzultacije će se nastaviti i na jesen i u njima će još biti i detaljnijih predstavljanja. U operativnom programu za promet dvije su prioritete osi. 10T koridori su definirani, europski koridori koji imaju svoje ogranke ili svoje dijelove i u Hrvatskoj. I ti koridori su važni za samu Europsku uniju. Prije svega za Europsku uniju, pa na taj način i jesu na neki način i prioritet i favorizirani u ovom procesu. U tom dijelu želimo financirati nadogradnju željezničke prometne mreže i obnovu željezničke mreže koja se nalazi na tim koridorima, razvojem moderne prometne mreže i spajanjem na te koridore. Ne želimo financirati autoceste jer su one isfinancirane, ali svakako ostaviti cestovnu mrežu ukoliko imamo dovoljno projekata koji se spajaju na te mreže a koje

su u nadležnosti naše države. To su koridori 10 i koridor 5. Što se tiče regionalne prometne infrastrukture ostavljen je prostor za manje projekte, naravno osnova su gotovi projekti. Operativni program za okoliš i energetiku, opet je osnova operativni program koji smo imali u IPA-i, gdje smo financirali dva glavna područja, područje upravljanja otpadom, i područje upravljanje vodama jer Hrvatska ima velike potrebe u tim područjima, i projekti u tim područjima će uzeti glavninu alokacije koja će bit dogovorena za ovo područje, dakle podijeljeni smo u dvije prioritetne osi, prva os je intervencija u gospodarenju otpadom, kakvoći zraka, zaštite prirode i sektorima energetike, naglasak je na gospodarenju otpadom, regionalnim centrima za gospodarenje otpadom i područjima zbrinjavanja preostalih starih, sanacija starih odlagališta otpada, gdje su za Hrvatsku potrebna velika ulaganja i projekti manje-više i definirani i pripremaju se u tom području, ostavlja se još prostor za širenje tog područja jer ima naravno projekata koji su iz područja zaštite okoliša nama jako važni a mogu se početi financirati, no krećemo od 2012., 2013. i to je bitno naglasiti. Krećemo sa zadnje dvije godine financijske perspektive i ono što nam je bitno je da u te dvije godine osiguramo apsorpciju tih sredstava da bi mogli uspješno pregovarati i dogovarati financijsku alokaciju za godine 2014. do 2020., nova financijska perspektiva koja nam pruža puno više godina implementacije sredstava. Druga prioritetna os se odnosi na intervencijski sektor gospodarenja vodama, vodoopskrbne mreže, kanalizacije, pročišćavanje komunalnih otpadnih voda, veliki projekti svima zanimljivi, svima potrebni, prije svega Hrvatskoj potrebni u smislu ispunjavanja smjernica ili direktiva Europske unije u zaštiti okoliša, gdje će Hrvatska na nacionalnoj razini pokušati osigurati određeni broj projekata koji će se financirati i pripremiti. Opet se ostavlja prostor da se prijave projekti, ali gotovi projekti koji će se financirati nekim drugim putem, može sama lokalna i regionalna zajednica pripremiti, financirati i aplicirati na natječaje koji će biti otvoreni za to područje. Operativni program za regionalni razvoj je program koji spaja dva područja, proizlazi iz IPA-e, spaja područje nacionalne konkurentnosti, projekata u području podizanja nacionalne konkurentnosti, i drugog dijela koji se odnosi na jačanje potencijala hrvatskih regija. Hrvatska do sad nema potrebu imati regionalne razvojne operativne programe. Zašto? Zato što se one na razini Europske unije definiraju na razini regija, ali ovisno o tome koliko je regija razvijena. Ako su u jednoj zemlji imamo razlite razvijenosti regija, onda naravno, onda stvaramo i regionalne programe s obzirom na različite razvijenosti regija. Hrvatska kao zemlja još uvijek svojim indikatorom razvijenosti, a to je bruto društveni proizvod po stanovniku u paritetu kupovne moći prema Europskoj uniji, ispod 75% razvijenosti Europske unije, što i kvalificira kao cijelu zemlju za cilj jedan kohezijske politike, a i za najveći dio kolača kohezijske politike i u tom smislu nismo prišli i dobili regionalne operativne programe, ali zato stvaramo prostor da se ipak financiraju projekti koji mogu doprinijeti razvoju jačanja konkurentnosti regija. Operativni program za razvoj ljudskih resursa se financira iz socijalnog fonda, dakle prva tri područja se financiraju iz područja Europskog regionalnog fonda, Fonda za regionalni razvoj i kohezijskog fonda, sad prelazimo na operativne programe koji se financiraju iz europskog socijalnog fonda, operativni program za razvoj ljudskih resursa, morali smo ga staviti na dva slajda zbog ovih prioriteta i područja koja može financirati. Projekti su puno manji, projekti su usmjereni na jačanje kvalifikacija, na edukaciju, na brigu o tržištu rada itd., pa ima niz područja, tu je briga i o udrugama civilnog društva. Niz je prioriteta koja se misle financirati. U petak će biti prezentirani detaljnije operativni programi i tijekom sljedećeg razdoblja puno detaljnije u konzultacijama koje slijede za različite operativne programe.

gđa. Ivana Maletić, državna tajnica u Ministarstvu financija naglasila je da će dodati par ključnih poruka koje su važne za pripremu Republike Hrvatske za sudjelovanje u europskim fondovima i u kohezijskoj politici. Često pitanje koje se javlja je što je zapravo ta kohezijska politika i kako to Republika Hrvatska sudjeluje i zašto je to jedan od naših važnih prioriteta sudjelovati u kohezijskoj politici? Naime na razini Europske unije imamo različite zajedničke politike, u kojima ćemo kao zemlja članica sudjelovati, ali naravno kohezijska politika za nas izuzetno bitna, zato što smo zemlja koja je zasad ispod 75% razvijenosti najrazvijenijih zemalja članica i kohezijska politika je naša prilika da ubrzano u kraćem vremenskom razdoblju postignemo veće stope gospodarskog rasta i dostignemo razinu razvijenosti najrazvijenijih zemalja članica. Ali, ono što je i predsjednica Nacionalnog odbora istaknula ne mora nama biti isključivo i samo cilj dosegnuti prosječnu razvijenost na razini EU, naravno da moramo biti ambiciozni u postavljanju ciljeva koje želimo postići. Prvi korak

je ovo i za ovaj prvi korak imamo i konkretnu pomoć od strane EU kroz kohezijsku politiku, odnosno kroz europske fondove. Ono što je važno je da se mi za korištenje europskih fondova ne pripremamo u ovom trenutku ili pred sam ulazak u EU. To je proces koji traje i za koji nas Europska komisija i zemlje članice zajedno sa Europskom komisijom pripremaju kontinuirano kroz čitavo ovo pretpristupno razdoblje, kroz korištenje pretpristupnih programa pomoći, a ti pretpristupni programi su ustvari direktan put u europske fondove. I IPA koju smo počeli koristiti od 2007. godine, svojim prioritetima i područjima koje pokriva i financira nas direktno veže za ovaj ostatak 2012. i 2013. godine. Što je ustvari bitno kod tih pretpristupnih programa? Kad se pogleda prva generacija pretpristupnih programa, CARDS, PHARE, ISPA, SAPARD oni su u biti vezani uz godine od 2001. do 2006. To je ustvari ranija financijska perspektiva EU, zato jer se financijska perspektiva, odnosno *de facto* proračun EU definira na razdoblje od 7 godina. Tako da smo u ranijoj financijskoj perspektivi mi u stvari bili tek na početku. Bili smo u onim prvim razdobljima dogovora i stjecanja statusa zemlje kandidatkinje i onda početka pregovora. I naravno da kroz pretpristupne programe je naglasak bio upravo na temelju pomoći RH da započne i otvori pregovore iako su uvedeni i programi poput ISPA-e i SAPARD-a koji nas vode direktno ISPA kroz infrastrukturne projekte u kasnije ustvari kohezijske fondova, a SAPARD kroz poljoprivredu i pomoć poljoprivrednicima uz zajedničku poljoprivrednu politiku. I u biti se kroz SAPARD i IPARD pokušavaju pripremiti poljoprivrednici za aktivno sudjelovanje i kvalitetno ustvari korištenje budućih poljoprivrednih fondova kroz sudjelovanje u zajedničkoj poljoprivrednoj politici. Druga generacija pretpristupnih programa, IPARD je godinama vezana od 2007. do sada, dobili smo alokaciju za 2011. godinu, a 2012. i 2013. se gleda kao naše godine članstva, ali ono što je važno primijetiti je da su to godine iste financijske perspektive, dakle od 2007. do 2013. I u tom smislu na razini EU su u kohezijskoj politici definirani i utvrđeni određeni prioriteti koji se žele ispuniti u tom 7-godišnjem razdoblju. Mi se sad pokušavamo svojim strateškim prioritetima uklopiti u to 7-godišnje razdoblje i prioritete posložene na razini EU za financijsku perspektivu od 2007. do 2013. Ono što je za nas bitno, kao zemlja članica od 2012. godine nadamo se ćemo ustvari moći aktivno participirati u kreiranju ciljeva nove financijske perspektive, a to je od 2014. do 2020. i tu ćemo imati više prostora za sebe da onda izdefiniramo i više ono što bi nama još dodatno možda bilo potrebno, a što u ovu financijsku perspektivu u dijelu koji je utvrđen za nas nije dakle odmah u startu ušlo. To je proces koji će svakako trajati i mi ćemo iz godine u godinu sve aktivnije u tome sudjelovati i moći i sami kreirati dio politike. A to je na onoj najvišoj razini. Ono što je još važno su iznosi. Ukupni iznosi se iz godine u godinu povećavaju. U IPA-i oni dosežu prosječno godišnje 150 milijuna eura, ali još uvijek je to malo u odnosu na velike iznose iz financijske omotnice. Za kohezijsku politiku je 2,2 milijarde eura. Znači, otprilike milijarda i 100 godišnje. Tu se u biti iznos gotovo udeseterostručuje. Što znači da sve one pripreme koje smo radili i radimo u pretpristupnim programima pomoći treba jako puno intenzivirati i pojačati i toga smo ustvari postali svjesni već ulaskom u novu financijsku perspektivu da se moramo zaista konsolidirati nekako svoje snage i pokušati se što kvalitetnije pripremiti za sudjelovanje u kohezijskoj politici, odnosno za zaista korištenje europskih fondova. Znanje iz pretpristupnih programa nam je bilo izuzetno bitno i pristup i ciljevi koje smo imali u pretpristupnim programima smo morali sad uklopiti i u ove pripreme kad govorimo o fondovima. Što je bilo važno? Uspostavljanje institucija i definiranje ciljeva i prioriteta i onda se u te ciljeve i prioritete po pojedinim područjima uklapaju projekti. I naravno te projekte treba izvršavati, ugovarati u skladu sa pravilima EU. I to su upravo znanja koja jedna zemlja treba razviti. Dakle, treba naučiti kvalitetno strateški planirati, postavljati strateške ciljeve na nacionalnoj razini i onda isto tako za financiranje iz europskih fondova. Nijedna zemlja nema snage paralelno financirati 2 različite politike, nije moguće istovremeno financirati strateške ciljeve u državnom proračunu jedne, a onda za kohezijsku politiku i za europske fondove imati nešto sasvim drugo. Što je to ustvari, kakva iz tog proizlazi poruka svima koji su korisnici proračunskih sredstava bilo da se nalaze izvan državne uprave ili u državnoj upravi? Da se u principu moramo naučiti tom budućem načinu korištenja sredstava, da nećemo moći imati istovremeno nekakve pomoći i subvencije koje se iz državnog proračuna daju na jedan način a samo za ovaj EU za drugi način. To su procesi koji se moraju spojiti i odvijati na potpuno isti način. Tako da će ustvari u budućnosti sve ono što se financira iz Europskih fondova biti dio našeg nacionalnog proračuna i na taj će način cjelokupna pomoć biti davana bilo neprofitnim organizacijama ili poduzetnicima, dakle svim segmentima društva. Bitno je da ustvari ovo

učenje i trud koji ulažu svi izvan državne uprave ili u državnoj upravi se isplati jer ga se ulaže u budućnost. Ista poruka je i jedinicama lokalne, područne, regionalne samouprave, cilj je da se sredstva daju temeljem konkurentnosti za najbolje i najkvalitetnije projekte, zato je važno ulagati u administrativne kapacitete. Ulagati u znanje da se zaista može na taj način sredstva za konkretne projekte, sa konkretnim ciljevima, rezultatima iskoristiti. Za drugo se ona ne daje. Priča izgleda jako komplicirana kada se ovako posloži s puno ciljeva, pa svi onda pomisli najbolje mi je odmah odustati. Važno je ne odustati jer to je definitivno naša budućnost, važno je ne odustati zato što to nije ustvari komplicirano, jer su to najnormalniji način jednog dobrog gospodarenja novcem. Najnormalnije je da se novac daje za konkretan projekt koji treba donijeti nekakav rezultat i održivost u poslovanju i radu. I jedinicama lokalne, područne i regionalne samouprave, i poduzetnicima i neprofitnim organizacijama dakle na isti način za sve. Isto tako kada se ulaže u nekakve promjene u državnoj administraciji, to je peti program o kojem je g. Dolenc govorio, i tu reforma mora imati određeni cilj i rezultat i u nju će se moći uložiti novac samo ako se može izmjeriti i pratiti postiže li se taj rezultat i taj cilj. Čitava kohezijska politika je složena na tim temeljima. I to na tim razinama gdje posljednji euro dolazi, traži se rezultat, traži se da se nešto s tim eurom postigne, da se stvori nova dodana vrijednost. To nisu bespovratne pomoći u državni proračun nego novac za rezultat i svi moramo promijeniti način razmišljanja i u biti naučiti koristiti sredstva za nešto konkretno i održivo. U pozadini toga državne institucije moraju jako dobro pratiti svaki euro koji se daje za bilo koji projekt i zbog toga se moraju uspostaviti pravila i procedure tako da kada gledamo taj proces kako se razvija, jedno je što je izuzetno bitno je priprema projekata. Za tu pripremu projekata vam opet trebaju određena znanja. Kada je riječ o infrastrukturnim projektima, to su uglavnom specifična tehnička znanja, projektanti, projektantske kuće koje se u velikom broju moraju uključiti, izrada studija, studija utjecaja na okoliš, *feasibility* studije, *cost benefit* analiza, sve to jedan projekt mora imati uz sebe, to su specifična tehnička znanja koja se za pojedine sektore moraju tražiti i vani, a to su poduzetnici projektantske kuće koje se u ovaj proces trebaju uključiti, dobili su pozive da bi se uopće moglo razviti dovoljno projekata na području zaštite okoliša, na području transporta itd. Ali kada je u pitanju program regionalne konkurentnosti koji onda ima *grant* sheme, odnosno pozivne natječaje prema poduzetnicima, tu su poduzetnici ti koji moraju stvoriti projekte, naučiti konkurirati kvalitetnim projektima da bi se sredstva dobila. A druga stvar je kvalitetna provedba tih projekata, pa je onda riječ o velikom broju ljudi koji mora razumjeti procedure javne nabave, isto tako kvalitetno financijsko upravljanje, da se projekti provedu po svim pravilima i da nema odstupanja od onog što je ugovoreno jer ako dođe do odstupanja od onoga što je ugovoreno, a niste napravili u ugovoru onda se novci vraćaju u Europski proračun. Svaki projekt se detaljno revidira i kontrolira i ako novci nisu potrošeni u skladu s postavljenim pravilima, sredstva se vraćaju u Europski proračun i zato je jako bitno dakle i taj segment izvršavanja tih projekata, provedbe tih projekata imati dobro posložen. Tako da su ustvari znanja bitna na različitim razinama. Što je sada bitno za naše sektore izvan države? Bitno je, a to je spomenuo veleposlanik Vandoren, da se nauče kvalitetno prijavljivati na pozivne natječaje za javnu nabavu, jer često ne ispunjavaju samo neki mali, neku sitnicu u postavljenim kriterijima pa misle da to nema veze, da je to samo sitnica. Ali je jako bitno, tu sitnicu ne ispunjavate automatski je vaša ponuda odbačena. Dakle, treba se naučiti kvalitetno sudjelovati na pozivnim natječajima i što je bitno. Kada se istreniramo sada na pretpristupnim programima i sada u ovih zadnje dvije godine financijske perspektive 12. 13. oči naših susjeda su uprte prema nama, mi smo im primjer kako se ulazi u Europsku uniju, mi smo im primjer kao se provode projekti, kako se provode Europska sredstva, tu se zaista možemo profilirati u lidere, ali to možemo samo ako zajedničkim snagama, na svim razinama, svi uložimo napore u to i ne gledamo na ovaj proces kao nešto usputno nego zaista u njemu vidimo šansu i našu budućnost.

g. Mario Ferić, predsjednik Uprave Županijske razvojne agencije Varaždinske županije iznio je iskustva AZRE – regionalne Razvojne agencije u Varaždinskoj županiji. AZRA gleda sebe kao prototip operative. G. Ferić zna da su u nekim područjima neki od njegovih kolega puno bolji, no smatra da nisu konkurencija već trebaju biti partneri jer 3,5 milijarde uz dužno poštovanje državi i aparatu javne uprave, misli da ćemo razvojna agencija, odnosno kao budući koordinatori regionalnog razvoja prenijeti većim dijelom preko svojih leđa i leđa zaposlenika.

Varaždin je u sjeverozapadnom dijelu Republike Hrvatske u NUTS 2 regiji, 3. odozda po veličini ali nada se po nekim drugim pokazateljima da su napredniji. Jedni su od rijetkih županija koja ima izvozni suficit u razdoblju od 2009. godine. Razvojna agencija koja će 1. 8. ove godine proslaviti 5 godina. Trenutno je 25 zaposlenih i g. Perić misli da su bar po tom broju prvi u Hrvatskoj. Trenutačno se radi više projekata jedan od njih se bavi izradom Strategije ruralnog razvoja Varaždinske županije. Agencija Radi se i na poboljšanju konkurentnosti turističkog sektora. Varaždinska županija je malo specifična, budući da u županiji postoji nekoliko tvrtki koje se bave specifičnim područjima, npr. posebna tvrtka za inovativno tehnološki i znanstveni napredak, gradska razvojna agencija, poduzetnički inkubator itd. Provodi se i jedan projekt koji se tiče obnovljivih izvora energije. Pokušavaju implementirati na terenu europske županije princip lider mjere. U jednom LAG-u je čak izrađena strategija i pokušava se operativno krenuti u razradu projekta. LAG sjeverozapad nedavno osnovan, planira se za 2 tjedna i LAG istok. Infrastruktura, projekt je na redu 2020. prema riječima generalnog direktora Hrvatskih voda, g. Ferić se nada da će to biti prije. Ali poznavajući vrijednosti projekata iz operacionog plana koji se kreću negdje između 20 i 25 milijuna, misli da je 2020. ipak realnija godina nažalost za ovaj projekt. Planina Ivančica - planinski turizam sa kolegama iz ZARE. Prekogranična suradnja kroz kulturnu i povijesnu baštinu, infrastruktura na Muri. To će se prijaviti ove godine. Ono na što je agencija ponosna je da je ovo jedan od rijetkih projekata unutar Republike Hrvatske koji je stvarno donio novce za infrastrukturu. Tako da misli da imamo nekakve reference u ovom dijelu europskih projekata. Trenutno se implementira dio projekta CTC kojeg planiraju prijaviti, razne strategije razvoja svega i svačega. Izrađuje se i studentska dokumentaciju. Agencija ima licenciranog čovjeka jednog od 35 u Hrvatskoj. Jedan od projekata na koji su posebno ponosni je Ured hrvatskih regija u Bruxellesu koji kažu da je najveći po broju partnera, i u tri i pol godine je donio hrvatskim partnerima projekte u vrijednosti 195 milijuna kuna. Trenutno ima dvoje zaposlenih

gđa. Vesna Trnokop Tanta, potpredsjednica HGK, predstavila je do sada napravljeno. Do ovog vremena koncentriralo se na pravilnu pripremu i upoznavanje s novim okruženjem, institucionalnim i gospodarskim, HGK je učestvovala u analizi i u pripremi određenih politika i strategija koje vode promjenama. Napominje da su sudjelovali kao predstavnici i u pregovorima i naravno pokušali što bolje djelovati u prilagodbi i provedbi politika i strategija sukladnih promjenom okruženja. Kako je to krenulo? HGK je vrlo rano konstatirala i prepoznala zahvaljujući aktivnostima u europskim udruženjima prvenstveno u Eurochambersu Udruženju europskih komora već 2000. je otvoren ured u Bruxellesu koji je posljednjih 10 godina donio čitav niz inicijativa što se tiče edukacije, što se tiče europskih udruženja, a naravno i europskih projekata. Komora je sudjelovala u pripremi Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju tako da su vrlo rano i prepoznali nužnost procesa, da se odmah uključimo i da iskoristimo svaku mogućnost. Uključivanje u program CARDS krenulo je inicijativama od partnera i komora s kojima HGK surađuje već niz godina tako da je tu pokrenut čitav niz projekata kojima je bilo za cilj informiranje i educiranje gospodarstva. Kako su se otvarala vrata Hrvatskoj tako se HGK uključivala sa našim aktivnostima, sudjelovala u pregovorima i već 2003. godine imali su Euro info centar koji je postao jedan od osnovnih mehanizama informiranja hrvatskog gospodarstva. 2007. su dobili veliki projekt Enterprise Europe Network koji ovdje HGK koordinira sa 8 partnera i županijskim komorama i to je jedan od glavnih alata u komunikaciji. HGK ima iskustvo projekata od 120 do 150 projekata, jer ih je dosta pripremljeno u ranijim fazama i nisu prošli, međutim svi su na čekanju i HGK ih na neki način i razrađuje, širi sa učesnicima u projektu i praktički to nisu mrtvi projekti nego neki koji će se opet pojaviti, koje ćemo razraditi, koje ćemo ponovo kandidirati. Koje su koristi bile? Iskustvo u vođenju EU projekata, poslovno obrazovanje i prenošenje najboljih EU praksi, poboljšanje usluga članicama, poslovna suradnja i direktna pomoć tvrtkama u njihovom poslovanju. Koje su zemlje učestvovala kao partneri u ovim projektima? Gotovo sve europske kao, a iskorištena je dosta dobra pozicija HGK-a i uopće pozicija Hrvatske da posljednjih godina mi budemo predlagači projekata u okruženju pa tu sad imamo partnere i iz Bosne i Hercegovine i iz Crne Gore i iz Srbije. Tako da HGK već realizira ono što je napomenula država tajnica, da bude nositelj inicijativa u regiji. Partneri u projektima - naravno najviše je komora iz Europe, iz okruženja i europskih udruženja što je izuzetno bitno za gospodarstvo, a unutar zemlje HGK ima izuzetno dobru suradnju s županijama, sa gradovima, općinama,

agencijama, tvrtkama, sveučilištima, udrugama, institutima. Koji su to bili projekti? 2001. godine uspostava Informacijsko-komunikacijskog centra u okviru CARDS-a 2002., razvoj ljudskih potencijala, strateško planiranje i privlačenje ulagača, izgradnja institucija. Deset projekata je realizirano u okviru CARDS-a 2003., postojala je edukacija, strukovno obrazovanje, razvitak poduzetničkih vještina, razvoj turizma, razvitak investicijske klime. Gđa. Trnokop Tanta napominje da sustav komore osim centrale u Zagrebu pokriva i 19. županijskih komora, a sve te komore su nositelji projekata što je izuzetno važno i bitno i one su se uključivale i s općinama i sa školama u svojim županijama da naprave iskorak i da naprave nešto što je dobro za njihovu županiju. Sa zadovoljstvom ističe da je tu već izvježban kadar i konkretno na zadnjem natječaju prekogranične suradnje županijske komore su prijavile gotovo 22 projekta i očekuju se rezultati. U okviru PHARE-a HGK je imala podršku malom i srednjem poduzetništvu, zaštitu potrošača, gospodarsku suradnju, Business support program BSP, izuzetno važan i bitan kao program potpore poduzetništvu, pomoć gospodarstvu uslijed usklađivanja zakonodavstva. I još primjer dva projekta – project *Impact*, pomoć tvrtkama uslijed usklađivanja zakonodavstva sa Europskom unijom. On je financiran iz Business support programa Europske komisije. I ono što je bio cilj projekta i gđa. Trnokop Tanta misli da je to bio jedan od uspješnijih projekata gdje su tvrtke bile izuzetno zadovoljne, i upravo to je bila ona konkretna pomoć gospodarstvu, a to je da su ljude, dakle zaposlenike komore educirali i osposobili da idu po tvrtkama i da se provjeravaju koje se direktive odnose na njihovo poslovanje. čime se u krajnjoj liniji omogućava konkurentnost tim poduzećima. Svi oni koji su to radili napravili su provjeru, oni koji nisu to sada implementirali su prolazili sa ljudima iz HGK koji su im besplatno pomogli u iskoraku prema van i to je bio jedan izuzetno dobar i kvalitetan projekt. Područja projekta su bila prehrambeni proizvodi, kemijski proizvodi, proizvodi koji zahtijevaju CE označavanje, zdravlje i sigurnost na radu, zaštita okoliša i pravo potrošača. Svi oni koji implementiraju te direktive imaju osiguran put na europska tržišta. Drugi projekt je projekt koji je provodila Županijska komora Split. Isto konkretna pomoć, proglašen je najuspješnijim CARDS projektom. Realiziran je uz pomoć komore Ancona. Opći ciljevi projekta su bili prekogranično udruživanje malih i srednjih poduzetnika u smislu planiranja, testiranja i razvoja novih proizvoda, procesa ili usluga. Te su tvrtke ustvari bile potaknute uvođenjem inovacija koja su potrebna za poboljšanje konkurentnosti poduzeća. HGK ih je pokušala umrežiti, razmijeniti informacije, pokazati kako i na koji način kroz ta udruženja mogu napraviti bolje iskorake na europskom tržištu. Pomoglo im se razviti metodologiju provedbe tehnoloških procesa, edukaciju editora itd. Napravljena je radionica za izobrazbu kušača maslinovog ulja, izrada promotivnog materijala i prezentacija tih projekata u Italiji što gđa. Trnokop Tanta misli da je bilo izuzetno bitno da se pokaže koliko je naše ulje kvalitetno i dobro. Očekivani rezultati su bili poboljšanje kvalitete prerade ulja i upoznavanje malog i srednjeg poduzetništva sa mogućnostima financiranja, uvođenja tehnoloških poboljšanja što je izuzetno važno u ovom trenutku.

dr. Jelavić, institut Hrvoje Požar - Institut je nastavio dugu tradiciju tzv. hrvatske energetske škole, koju je pokrenuo još prije 50-ak godina naš poznati akademik Hrvoje Požar, na čija smo dostignuća ponosni. Institut je u Hrvatskoj središnja državna ustanova koja se bavi razvojem energetike i to svih područja. Suradnju na EU projektima započeli su još 2003. godine s prvim CARDS projektom, koji se zove *RENETIS*, i koji je proveden u suradnji sa građevinskim školskim centrom u Čakovcu. To je projekt koji je orijentiran regionalno i strukovno, gdje se obrazovanje i struka na neki način nadopunjuju i stvaraju zajednički i poboljšanu kvalitetu obrazovanja, a gdje dr. Jelavić misli da ćemo imati problema, jer naše srednje škole nisu pripremljene za nova zanimanja. I tu dr. Jelavić vidi veliki izazov za nas, ali naravno i za one koji to obrazovanje provode. Drugi projekt je bio sasvim drukčijeg karaktera. Taj projekt se odnosio na kampanju mjerenja sunca i vjetra, u četiri pilot regije. To je Dalmacija, od Zadra do Dubrovnika, i to su istraživanja koja se moraju provoditi nekoliko godina da bi se onda ti podaci evaluirali i prikupili. Ideja je bila da kroz ovaj projekt dobijemo atlas vjetra, međutim zbog nedostatka novca tada, a na žalost i sada sveli smo se na ove četiri regije. Velik problem je bilo gledanje nadležnog Ministarstva gospodarstva na taj projekt koje se promijenilo i u nekom trenutku oni više nisu sufinancirali rad domaćih stručnjaka. To je bio problem s projektom, i dr. Jelavić vjeruje da su se i ostali koji rade na projektima susreli s tim, činjenica je da nadležna administracija u ministarstvima određene projekte u jednom trenutku prioritizira, dakle

napravi se jedan iskorak da se ti projekti dobiju. Kad oni krenu u realizaciju, iz ovog ili onog razloga, neki prioriteti se poremete, međutim ti su projekti krenuli i oni se moraju završiti. Misli da mi sa naše strane moramo apelirati da se ostvari kontinuitet tih projekata od strane onih kojih podržavaju. Predstavila je projekte Instituta, npr. *green building*, on promovira tzv. zelenu gradnju, odnosno povećanje energetske učinkovitosti u nestambenim zgradama. Tu je Institut organizirao jedno natjecanje u Hrvatskoj, određeni su po pojedinim kategorijama pobjednici i jako su ponosni da je jedan od tih pobjednika postao i pobjednik poslije na europskoj kompeticiji i u Frankfurtu im je dodijeljena nagrada *green buildinga*. Projekt koji se bavi upravljanjem energijom, provodio zajedno sa Pirovcem, Novaljom, i Rakovicom, dakle Institut uvijek za projekte treba lokalnu zajednicu, odnosno gradove, općine, županije da bi se projekti proveli. Projekt *Big east*, to je prvi projekt u Hrvatskoj koji se sustavno bavi korištenjem bioplina. Bioplin je energent, međutim ono što je jako bitno on indirektno služi zbrinjavanju otpada, naročito poljoprivrednog otpada, a to je u Hrvatskoj kao što znamo jako veliki problem. Prijavljen je i nastavak tog projekta koji se zove *Biogas in* i Institut je koordinator tog projekta. Sljedeći project je malo specifičan. On se odnosi na planinske i poljoprivredne regije i kako tamo koristiti obnovljive izvore energije. Projekt *SUPPORTERS* je bio vrlo zanimljiv, bavio se uklanjanjem različitih barijera koje stoje na putu korištenju obnovljivih izvora energije i vodila ga je austrija energetska agencija. Preko tog projekta je Institut došao u jedan puno veći europski program koji se zove *CONCERTED ACTION ON RENEWABLES* u kojem sudjeluju sve zemlje Europe plus Norveška i Hrvatska, a zapravo radi se o tome na koji način će pojedine europske zemlje primijeniti direktivu o obnovljivim izvorima energije od prošle godine koja je po prvi puta objedinila gledanje na obnovljivu energiju bez obzira da li se ona koristi kao električna, toplinska, rashladna ili kao biogoriva. Bitno je reći da kroz ove projekte mi dolazimo na sljedeće projekte i na sljedeće projekte, projekti vuku iz jedne manje ekipe možda prema puno raznih ekipa. Projekt *TRANSOLAR* - jako važan projekt, on se bavi potpori instalaterima i donositeljima propisa jer se uspostavilo da često postoje određene strategije koje promoviraju izvor. U ovom slučaju taj izvor je sunce, međutim ako nema na terenu onih koji će to instalirati, koji će donijeti propise, koji će to održavati na kraju od te strategije se neće ništa ostvariti. *BioSolESCO* je jedna novina, ESCO kompanije postoje u klasičnom svijetu energetike gdje se iz ušteda zapravo financira sam projekt. Ovo je ideja da se takvo nešto događa i sa obnovljivim izvorima. U prvom redu sa biomasom, jer biomasa je u odnosu na druge izvore trajni izvor i ima velike mogućnosti da se tako nešto primjeni. *EKOhit* to je problem Hrvatske koji je već duže vremena poznat. Radi se o razvoju toplinskih sustava. to su indikatori energetske učinkovitosti. Naime, da bismo vidjeli koliko smo uspješni ili neuspješni prvo moramo snimiti svoju situaciju i ovo je bio jedan projekt sa UN-om.

gđa. Margareta Zidar, Institut Hrvoje Požar predstavila je projekte koji se odvijaju u okviru IPA 2 programa i prvi od njih je program *MEDITERAN* za koji je Institut aplicirao tokom prošle godine i od ove godine ti projekti kreću u provedbu. Prvi projekt je *IRHMED* koji se bavi razvojem inovativnih modela stanovanja specijalizirano, odnosno specifično za mediteransko područje u skladu sa karakteristikama okoliša i kulturnog nasljeđa u tom području. A sljedeći projekt je *ENERMED* koji razmatra poljoprivredu kao potporu za razvoj energetike i ostalih proizvodnih sektora na lokalnoj razini i stvaranje promocije za takve projekte i stvaranje stručne potpore baš specifično za jedinice regionalne i lokalne samouprave da uključe takve projekte u svojem regionalnom upravljanju, znači vlastitim resursima, vlastitim mogućnostima. Projekt koji se već provodi u Hrvatskoj unatrag godinu dana je iz programa transnacionalne suradnje u jugoistočnoj Europi, zove se *ENERSUPPLY*, a u okviru njega je tema pomoć regionalnoj i lokalnoj samoupravi da poboljša vlastitu energetske bilancu kroz povećanje udjela korištenja obnovljivih izvora energija i povećanje energetske efikasnosti na vlastitom teritoriju. Taj program ima nekoliko razina na kojima se odvija. Prva razina je međusobna suradnja zemalja članica, odnosno sudionica ovog projekta na način da se prenose znanja pravna i tehnička od iskusnijih zemalja EU, znači onih koje su već koristile fondove EU i primjena ili prijenos tih znanja u zemlje koje se tek kandidiraju za članstvo u EU. Druga tema je razvijanje dobrih primjera u upravljanju energetske resursima, znači opet prijenos iskustava država članica i partnera u projektu koji su prošli već ove projekte i ove procedure. Treća komponenta ovog programa je razvoj lokalnih zajednica na način da se direktno surađuje sa njima, prolazi kroz sve procese od identificiranja

projekata, prepoznavanja samog potencijala za korištenje pojedinih obnovljivih izvora energije i prepoznavanje potencijala za povećanje energetske učinkovitosti kako bi sami mogli pokretati te projekte, razvijati ih i implementirati ih u konačnici i na neki način i znati zatražiti pravu instituciju za financiranje tih projekata. U okviru ovog projekta izradit će se mapa potencijala obnovljivih izvora energije za naše 3 pilot regije, a radi se u suradnji sa Splitsko-dalmatinskom županijom, Grad Labin i Međimurska županija. Zatim, nakon izrade tih karata definirat će se potencijalni projekti i sredstva potrebna za realizaciju tih projekata. To će sve omogućiti županijama i gradu Labinu da pronađu i potencijalne investitore za ove projekte. Znači, ne samo da pokušaju to vlastitim sredstvima ostvariti ili sredstvima iz europskih fondova nego da možda nađu i neki drugi način, kroz javnoprivatno partnerstvo ili kroz neko direktno financiranje da realiziraju ove projekte da bi ostvarili sve potencijale svoje regije u okviru obnovljivih izvora i efikasnosti.

g. Stjepan Ribić, direktor Regionalne razvojne agencije Slavonije i Baranje u vlasništvu grada Osijeka i Osječko-baranjske županije i odgovoran za predstavništvo Panonske Hrvatske NUTS 2 regije u Bruxellesu. Ustanovio je da smo ovdje više čuli o prošlosti nego o budućnosti. Napominje da su svi radili i imaju bogata iskustva i na CARDS-u i na PHARE-u i na ISPA-i i na SAPPARD-u pa čak i na IPA-i. Znamo da je IPA prekogranična suradnja s Mađarskom već završena, Osječko-baranjska županija je kroz 25 projektnih partnera je povukla, 2 milijuna 696 tisuća 794 eura što je u biti najbolji rezultat na ovoj prekograničnoj suradnji. Očekivao je da će se netko dotaknuti prave rane i najvećih problema, no nitko to nije spomenuo. A to je, po mišljenju g. Ribića problem sufinanciranja i problem predfinanciranja. Dakle kao član nadzornog odbora IPA CBC Hrvatska-Mađarska, Hrvatska-Srbija g. Ribić zna da sa Mađarskom imamo osim sufinanciranja i predfinanciranje. Strukturni fondovi i kohezijski fond su infrastrukturni projekti milijunskih vrijednosti i pitanje je kako može jedna općina Livanska Varoš koja praktički svaku drugu sijalicu isključi osigurati sufinanciranje i predfinanciranje jednog milijunskog projekta. Zanima ga da li Ministarstvo financija, Vlada i ostala nadležna ministarstva razmišljaju o fondu, jer napisati projekte nije problem, čak je u Ekonomskom fakultetu u Osijeku pokrenut poslijediplomski studij gdje je rad gotov projekt koji se može aplicirati. Stoga agencija ima iza sebe 117 projekata, 31 milijun eura vrijednosti, no problem su proračuni, rebalansi te pita kako ćemo osigurati sufinanciranje. Projekt prekogranične suradnje s Mađarskom, gdje se može dobiti projekte vrijednosti milijun eura, a treba se osigurati 150 tisuća eura sufinanciranje i plus toga mora se predfinancirati sve aktivnosti i čekati 6, 7, 8, 9 mjeseci da se dobije refundacija tih sredstava, mi svi želimo, znamo da nam Europska unija neće ništa dati a naša rana je sufinanciranje i predfinanciranje. Mi možemo napraviti projekte, ali odakle da nabavimo ta sredstva za sufinanciranje i predfinanciranje i pitanje je da li će Ministarstvo financija davati odobrenje za zaduživanje jedinicama lokalne, regionalne samouprave, ili da li će postojati neki fond pa ako projekt prođe za predfinanciranje i sufinanciranje će biti pomoć?

gđa. Ivana Maletić državna tajnica u Ministarstvu financija naglašava da je osvrtno bio na prošlosti, zato što se iz prošlosti učimo o budućnosti i posebno zbog toga što je 2012. i 2013. potpuno nastavak IPA-e tako da je važno dobro poznavati IPA-u i institucije u IPA-i da bi razumjeli dobro i 2012. i 2013. godinu. Pitanje koje je postavio g. Ribić ih već dugo vremena muči. Ono što je zanimljivo je da je Europska komisija sama o tome razmišljala, jer ono što muči Republiku Hrvatsku je problem svih zemalja, to nije nekakva specifičnost nas pa sada mi imamo siromašnih ili odnosno regija koje nemaju dovoljno jak financijski kapacitet ili općine, gradovi, županije dakle na svim razinama. To je uglavnom mučilo sve i ono što je inače u regulativi Europske unije za fondove regulirano to je uloga EIB Europske investicijske banke koja sudjeluje u financiranju projekata koji se financiraju iz Europskih fondova i dakle to sada govorim prvo o ovom pitanju sufinanciranja. Ono što ćemo mi kao država članica moći je da ispregovaramo nacionalni strateški referentni okvir, a ono što gđa. Maletić misli da će biti gotovo prije samog ulaska u članstvo, a po ulasku u članstvo potpisano i formalizirano u tom trenutku ćemo moći sa Europskom investicijskom bankom potpisati javni zajam za ukupan iznos sufinanciranja koji je inače nacionalnim strateškim referentnim okvirom definiran. Znači svi prioriteti koje smo nabrajali, promet, područja u prometu, zaštita okoliša, regionalna konkurentnost, razvoj ljudskih potencijala i administracija će preko toga dobiti kompletan iznos

nacionalnog sufinanciranja, kroz vrlo povoljan zajam EIB-a koji je uglavnom uz početak od 7 godina, kamatna stopa 2%, dakle izvor financiranja koji je nemoguće bilo gdje na tržištu dobiti. Kada Republika Hrvatska potpiše taj javni zajam na globalnoj razini onda će moći lokalnim jedinicama po istim tim uvjetima isto to raspodijeliti ali naravno tek kada se definiraju projekti koji se financiraju iz fondova, preko nacionalnog strateško referentnog okvira odnosno svakog operativnog programa. Zato su, između ostalog iz aspekta financiranja, bitni ti strateški dokumenti. Tako da je dio sufinanciranja riješen i na taj način jer sigurno lokalne jedinice ne mogu doći do tako povoljnih izvora financiranja kao što su ovi. Naravno sada treba priču promatrati i kroz ovu drugu dimenziju a to je Zakon o regionalnom razvoju i novi indeks razvijenosti koji se sada definira pa će onda ustvari općine, gradovi i županije iz područja koji imaju niži indeks razvijenosti, niži fiskalni kapacitet dobiti i direktnu pomoć, znači njihov iznos sufinanciranja će biti manji ili možda čak 0 jer će se kompletno financirati sa razine državne uprave, ali to su sada kriteriji koji se slažu i oni će do 2012. godine biti spremni, na način dakle da se zaista vodi računa o onima koji nemaju izvore financiranja da im se onda projekt potpuno pokrije. Znači onaj dio sufinanciranja iz državnog proračuna, a ovaj preostali dio izvan europskih fondova. Pitanje predfinanciranja. To je drugi dio koji u stvari ponovno zahvaljujući ovom javnom zajmu koji ćemo moći dobiti na razini čitave EU na način da sredstva europskih fondova možemo dobiti tek kada smo certificirali rashode, znači mora biti potrošeno i sve iscertificirano i opravdano i onda se dobije kao refundacija. Ali ovaj dio zajma će se moći dobiti odmah i onda ćemo prve rashode moći financirati iz tih sredstava. Dakle, on će nam pomoći u prvoj likvidnosti, znači da ne dođe odmah do velikog gubitka, jer odmah dobijemo novce i onda polako povlačimo i refundiramo europske novce. I sada naravno da je jako važno dobro to sve skupa odraditi da se može certificirati da nam se ne dogodi da onda imamo značajne pogreške u postupcima javne nabave u provedbi projekata, pa ne dobijemo refundaciju sredstava onda smo u problemima, naravno. Ali zato uspostavljamo sustav koji će moći kvalitetno funkcionirati i to sve dobro onda odraditi. Pitanje zaduživanja, u Zakonu u proračunu koji je izmijenjen 2008. a na snazi 1.1.2009. tim propisano je da zaduživanje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave za projekte koji se financiraju odnosno sufinanciraju iz europskih sredstava ne ulazi u ograničenja o zaduživanju. Dakle, to je već sada za pretprijetne programe pomoći definirano na taj način.

g. Ferić, AZRA nedavno je bio na jednoj europskoj konferenciji o upravljanju poslovnim procesima, pa je čuo od direktora da je Mađarska za razdoblje od 2007. do početak 2010. prijavila preko 64 tisuće projekata. Mi ih, prema zadnjoj informaciji koju g. Ferić ima od prije dva mjeseca, imamo 1600. Po ekonomiji veličine, Mađarska ima 8 milijuna stanovnika, a Hrvatska 4,5 dakle, nismo toliko udaljeni od Mađara: Naravno nije bitna kvantiteta nego kvaliteta. G. Ferić postavlja pitanje kolika je apsorpcijska moć, odnosno projekcija apsorpcijske moći Hrvatske za 2012. i 2013.? Jer govorimo, neslužbeno, g. Ferić zna informaciju oko 30 do 37%, to je znači 3,5 milijarde, odnosno na visini europskog poreza, odnosno pozitivnoj nuli. Pa ga zanima kakve su zadnje projekcije naše sposobnosti i tko će biti odgovoran za onu razliku do 100%? Da li razvojne agencije ili resorna ministarstva trebaju povećati svoje kapacitete? Gdje stojimo? Tko je odgovoran za koji dio onoga ostatka?

gđa. Ivana Maletić, državna tajnica u Ministarstvu financija što se tiče apsorpcijske sposobnosti, upravo da bi povećali apsorpcijsku sposobnost smo krenuli u sve ove pripreme. I taj proces dugo traje. To je proces koji se intenzivirao od 2005. kada su se malo počela povećavati pretprijetna sredstava. Naravno brojke su opet jako male u odnosu na europske fondove. I upravo su se zato sredstva definirala unaprijed. Mi još sa Europskom komisijom ne možemo službeno potpisati, ni nacionalni strateški referentni okvir, ni operativne programe, sve je neformalna komunikacija. Ali neovisno o tome već se pripremaju projekti. Tako da već imamo u željeznicama projekte koji su duboko u pripremi. Prve projektne aplikacije namjeravamo poslati do kraja 2010. Ocjenjivat će se neformalno na razini Europske unije. Nas ne mogu još formalno ocjenjivati prije 2012. Znači već smo pokrenuli sve procese izrade i pripreme prvo velikih infrastrukturnih projekata, jer najduže traju, a povuku najviše sredstava. Do 2010. je definirano koji projekti moraju biti spremni, koji do 2011. do kraja 2011. i da to bude dovoljno da u biti apsorbiramo sredstva. Ono što će uslijediti

su aktivnosti u 2011. značajne na razini operativnih programa koji imaju *grant* sheme. A to je ovo što smo imali u regionalnoj konkurentnosti prema poduzetnicima. Edukacija poduzetnika će se ustvari značajnije intenzivirati u 2011. Ali zato ne možemo krenuti odmah jer moramo imati jasnije definirane ciljeve sa Europskom komisijom. Znači ne može sada Ministarstvo gospodarstva unaprijed pričati o tim *grant* shemama, kada se još uvijek neki glavni elementi još definiraju sa Europskom komisijom i ne moraju biti izdefiniрани prije 2012. Ali mi ćemo pokušati i Europska komisija je svjesna da to moramo napraviti što prije da onda može Ministarstvo gospodarstva krenuti u jaču kampanju. I ono što je zanimljivo baš zbog apsorpcije, ono što smo mi napravili u našem sustavu da bi se sredstva mogla bolje koristiti, pokušali smo dati vođenje pojedinih operativnih programa institucijama koje inače na nacionalnoj razini to rade. Tako da poduzetnici koji su inače dobivali subvencije iz Ministarstva gospodarstva preko HAMAG-a komuniciraju uvijek s Ministarstvom gospodarstva i operativni program koji je namijenjen njima vodi se u Ministarstvu gospodarstva ili za razvoj ljudskih potencijala u Ministarstvu gospodarstva dio rada, znači oni rade na ovom dijelu zajedno sa Ministarstvom znanosti. Tako da struktura institucionalno može biti komplicirana, ali je jednostavna jer se potpuno nastavlja na našu nacionalnu strukturu ministarstva koje se inače tim područjem bavi i nastavlja to raditi ustvari i u fondovima kao sastavni dio svog posla.

g. Hrvoje Dolenc, državni tajnik SDURF naglašava da ono što smo sada napravili u pripremi projekata treba opet ponoviti. Za sada imamo određenu listu projekata i stalno je svako povjerenstvo Vlade za EU fondove razmatra, kako bi se osigurala barem apsorpcija, priprema projekata koji će apsorbirati taj prvi val sredstava. Naravno da je g. Dolenc pritom ciljao da pripremamo projekte iznad razine naše alokacije, ali smo se koncentrirali na infrastrukturne projekte koji su veliki projekti u kojima je potrebna pomoć države u kojima je potrebno iskustvo nekih institucija koje u Hrvatskoj postoje. Recimo, u području voda to su Hrvatske vode koje rade intenzivno na natječajnoj dokumentaciji, pripremi projekata i oni će pripremati određeni set projekata koji je dovoljan za alokaciju što naravno ne sprečava nikog drugog da nezavisno od Hrvatskih voda priprema isti takav projekt, dakle poslije se s njima evaluira da li to sve odgovara tim standardima koje mora projekt zadovoljiti, odnosno aplikacija projekta, prije nego se pošalje aplikaciju i javi na natječaj. Ali ostavljamo prostor da nezavisno od njih institucije poput Hrvatskih željeznica, poput Hrvatskih voda, poput Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost pripremaju ove veće infrastrukturne projekte koji će na kraju i najviše utjecati na apsorpciju. Što se tiče broja projekata, 30 infrastrukturnih projekata vrijednih oko 30, 40 milijuna eura nije isto kao i 100 tisuća projekata vrijednih 50 tisuća eura. To su ti razmjeri o kojima moramo raspraviti. Ono što mi pokušavamo osigurati je da država i institucije koje se primarno bave tim, koje su dosad bile uključene u EU fondove pripremaju projekte i pripreme barem minimalan broj projekata, što je ustvari optimalno, to znači zadovoljavanje apsorpcije, a da naravno s tim ostavljaju prostor da se pripremaju projekti sa drugim sredstvima, sa svojim sredstvima, sa svojim znanjem itd.

gđa. Ivana Maletić misli samo da je još važan jedan dio pitanja odgovornost i da je sustav tako i postavljen da se jasno zna tko je za što odgovoran i tko što vodi i tko mora voditi računa da se ispunе sve pretpostavke za korištenje sredstava po pojedinom operativnom programu. Ali ono što je još važno kako se sustav promatra, recimo Europska unija ne gleda sad je li od 100 eura svih 100 eura zaista potrošeno nego je li od 100 projekata, svih 100 projekata realizirano. Jer projekti mogu biti realizirani po nižoj cijeni od one što je bila predviđena budžetom. To nam se događa u pretprikladnim programima. U PHARE-u iskorištenost je 85%, ali kad se ocjenjuje program u cjelini on je realiziran 100% jer su apsolutno svi projekti koji su bili predviđeni realizirani, samo s nižom cijenom.

g. Zlatko Koračević, predsjednik Odbora za regionalni razvoj, šumarstvo i vodno gospodarstvo je razočaran prezentiranim. Naime u ovoj dvorani sjedi vrh intelektualni, stručni, ljudi koji će voditi operativno buduće fondove i inventura početnog stanja je nužna i potrebna, ali to manje-više svi znaju. Ali daleko manje znaju ono što smo čuli maloprije – a to je financiranje. Naglašava da će biti novaca sigurno jer nam je to kao zajednici interes, za 15 kuna kupiti 85. Sigurno je da smo

zakasnili, da smo doslovce zakasnili u određenim aktivnostima. Sama činjenica da smo Strategiju regionalnog razvoja donijeli prije dva tjedna, da smo Zakon o regionalnom razvoju usvojili prije 6 mjeseci, sama činjenica da smo mi Strategiju regionalnog razvoja imali već jednu, prvi nacrt koji nam je napravila Europa imali 2006., da je Slovenija koja ima daleko manje regionalne razlike nego imamo mi danas i u ono vrijeme je donijela svoju Strategiju regionalnog razvoja 6 godina prije nego što je ušla u EU. Prema tome, mi smo tu izgubili puno vremena. Činjenica je i g. Koračević misli da nema potrebe govoriti o načelima dodjele sredstava Europske unije, da nema potrebe govoriti o strateškom planiranju. Kakvo nam je strateško planiranje na središnjoj razini, na regionalnoj razini, na lokalnoj razini, koliko je to povezano. Evo, tek sad smo donijeli Strategiju regionalnog razvoja. Financijski okvir je jedini financijski okvir koji je poznat to je ovaj do 2013. i poslije od 2014. do 2020. A koji je nacionalni okvir? Nema ga. A to je jako važno znati s pozicije županije, s pozicije općine, s pozicije grada koliko novaca ima u državnom proračunu i onda slijedom toga i u svom proračunu 2013., 2014., 2015., 2016. Europski projekti se ne rješavaju godinu dana, oni imaju dugogodišnji karakter i zato je jedna od dobrih, odličnih stvari ta sedmogodišnja financijska perspektiva koja pokriva i onaj izborni period i daje jednu sigurnosnu pratnju svih tih projekata. Generalno u čitavoj toj priči je prisutna jedna izuzetno velika konfuzija, nepoznavanje sustava. Ali oni koji bi trebali roditi ideje, inicirati ideje jer te ideje su u direktnoj funkciji njihovog lokalnog razvoja, ne znaju. Čitava ova priča je u funkciji lokalnog razvoja i mogućih efekata u tom lokalnom razvoju. Jer europska sredstva nisu sredstva za kanalizaciju, to je izuzetno gruba riječ. Nacionalni strateški referentni okvir će nam definirati, a da g. Koračević to još uvijek ne zna koja su to projiciranja ili vrijednosti povećanja bruto društvenog proizvoda ove države u 2012., 2013., 2014., 2015., 2016. Prema tome, misli da je izuzetno važno pored čitavog niza upitnika u ovom trenutku sve koncentrirati. Tu misli da je i uloga prisutnih upravo potaknuti rasprave na lokalnom nivou, potaknuti ljude da počnu razmišljati o mogućim projektima bez obzira koji je operativni program regionalna konkurentnost, operativni program za regionalnu konkurentnost. I jedna primjedba. G. Koračeviću je daleko draža riječ darovnica ili novci koji se ne vraćaju nego *grant* shema. To je jedan prostor koji je recimo u direktnoj funkciji razvoja gospodarstva, direktno temeljem Lisabonske strategije. Tu gospodarstvo ima strašnu poziciju i mogućnost, ali ne pojedinačno, ne jedan po jedan, ne po principu razvoja poljoprivrede, poticaja. Nema toga više, jer efekti se mjere i ako su dobri ide se dalje, ako nisu dobri mijenja se politika. Zato se i mjere ti efekti. I ključno je ljudima objasniti još jednu stvar, a to je da nije primarna fizibilnost projekta, ali je izuzetno važna i krucijalno važna je *cost benefit* – utjecaj na zajednicu. Ogromna nepoznanica za sve nas je kakvu mi Hrvatsku želimo, a to je gospodarska strategija, u koju ćemo industriju mi ulagati. Mi to ne znamo i nitko to od nas ne zna. A ključno i presudne je važnosti. Važno je potaknuti kod ljudi razmišljanje oko projektnih ideja i te projektne ideje onda iznjedrili u vremenu pred nama za što širu zajednicu, za što šire područje i jednostavno svim našim načelnicima i gradonačelnicima dati do znanja da tu više ne postoje općinske granice, ne postoje stranačka pripadnost. Postoji samo jedna stvar. Znači nema više nadmetanja tko je pametniji, nego postoji samo jedna potreba da smo svi skupa pametni da tu šansu iskoristimo.

g. Davor Lonić, pročelnik Odjela za razvoj i europske procese Zadarske županije radi na pitanjima fondova već više godina. Apostrofirao bi ono što je rekao veleposlanik Vandoren, a to je široko i intenzivno uključivanje lokalne i regionalne razine u sve ove procese, što g. Lonić ne primjećuje. U petak su pozvani u SDURF-a na raspravu o Nacionalnom strateškom referentnom okviru, poslušati što nam govore operativni programi i dati svoje neke komentare, kritike, prijedloge, pohvale, a u prilogu nisu dobili ništa, niti nacrt niti jedan dokument o kojem bi se trebalo raspravljati, te g. Lonić pita na koji će se to način raditi? G. Lonić napominje da su svi krenuli u izrade županijskih razvojnih strategija. Razvojne agencije ih pripremaju u suradnji sa županijama, te pita na koji način ćemo pripremati županijske razvojne strategije kad ne znamo što piše u operativnim programima? Moramo ih tako nam kaže i zakon i zdrava logika prilagoditi onome što će se moći isfinancirati kroz operativne programe. Ne znamo što nam piše u operativnim programima ili znamo možda netko i zna jer je dobio nešto ispod stola pa je pročitao u nekoj varijanti. Ali ne možemo na takav način raditi niti planirati regionalni razvoj. Zakonom o regionalnom razvoju je decidirano rečeno da regionalni razvoj nose županije, te pita na koji način ćemo raditi županijsku razvojnu strategiju? Gdje nam je financijski okvir ovo što je rekao sad malo prije g. Koračević? Zahvaljuje gđi. Maletić na odgovoru koji je vrlo

bitan, ali smatra da je isto tako bitno da možemo isfinancirati projektnu dokumentaciju za onu bazu projekata koju mi imamo. Zadarska županija ovog trenutka ima u svojoj bazi projektnih ideja, od gotovih projekata sa kompletnom dokumentacijom do samo ideja, vrijednost negdje preko milijardu i 200 milijuna eura projekata, infrastrukturnih projekata. Za napraviti projektnu dokumentaciju za te projekte potrebno je tri do pet posto. Koliko je to novaca? Od kuda to lokalnoj samoupravi u ovom sistemu centralizacije financijskih sredstava? Tu leži apsorpcijska sposobnost. Nemamo jednostavno projektne dokumentacije za povući ono što će pisati u operativnim programima, da ne govorimo da ne znamo što će pisati. Kad ne možemo ovako ni planirati što ćemo raditi, koju projektnu dokumentaciju ćemo raditi?

gđa. Margareta Zidar, institute Hrvoje Požar željela je apelirati u okviru operativnih programa okoliša i energetike. Znači osim infrastrukturnih projekata, tu su i istraživački projekti, stručni projekti na kojima Institut radi i surađuje i sa drugim zemljama, ali ih implementira i u Hrvatskoj. I u okviru tih sredstava je predviđeno premalo sredstava, s obzirom na broj projekata koji se prijavi iz Hrvatske i koji prođe iz Hrvatske. Tako je prošle godine za IPA-u 2B za transnacionalnu suradnju bilo predviđeno 260 tisuća eura, a prošlo je projekata u veličini tri puta više od toga, tako da je mnogo projekata ostalo bez sufinanciranja. Znači mi nismo bili u mogućnosti ući u te projekte, odnosno morali smo pronaći neki drugi način sufinanciranja. Isto tako u okviru *Met* programa, ove godine predviđeno je 144 tisuće eura. Znači jedan od projekata koji je bio visoko rangiran, imao je sreću dobiti sufinanciranje, sljedeći nije. Gđa. Zidar želi reći da se jako puno takvih projekata prijavljuje u Hrvatskoj, šteta da onda ne mogu ući u implementaciju, zbog toga jer nacionalna komponenta jednostavno ne može podržati takvo, te pita da li se u okviru tog novog nacionalnog plana može predvidjeti više sredstava i na koji način će to ići?

gđa. Nada Turiner, zamjenica župana Primorsko-goranske županije mogla bi potpisati većinu zadnjih diskusija, uključujući gospodina iz Zadra i gospodina Koračevića saborskog zastupnika. Želi skrenuti pozornost da je komunikacija po izradi strateškog okvira gotovo nikakva i sramotno je da govorimo suštinski o regionalnom razvoju u cijeloj ovoj priči, a da u ovom trenutku gotovo ništa ne znamo ili ako znamo onda znamo što je rekao gospodin iz nekih tako kuloarskih priča. Jedan dio koji bi, na koji bi gđa. Turiner posebno skrenula pozornost, čini joj se da svim potezima koje u ovom trenutku čini i Vlada u recesiji, odmažemo cijeloj ovoj priči sa pokretanjem projekata, odnosno pred ulaskom u Europsku uniju, između ostalog oko kadrova, odnosno naših resursa općeg kapaciteta za izradu svega ovoga što moramo učiniti, što je pred nama. Svi znaju da regionalna i lokalna samouprava ima ograničenja i u zapošljavanju kadrova, čime su planovi da se povećaju kapaciteti kako bi se mogli adekvatno pripremiti su gotovo u ovom trenutku potpuno onemogućeni. Misli da bi u tom dijelu Ministarstvo financija trebalo postupiti na neki način da otvori mogućnost, naravno sasvim konkretno i precizno za ovaj posao. Ono što stječe dojam je da smo stvarno shvatili, da smo u potpunom nedostatku vremena, odnosno nada se da je to Vlada shvatila, i u ovom trenutku joj se čini da se ne treba regionalnu ni lokalnu samoupravu, nego da se hitno mora napraviti ono što je naglašeno - 50-ak velikih infrastrukturnih projekata jer inače ćemo jako loše proći. Gđa. Turiner smatra da će se cijela ova priča odraziti i na ulazak i sumnja da će nam EU odobriti ona sredstva o kojima smo govorili kod ulaska u Europsku uniju ako ne realiziramo ovu priču, bez obzira što je to sad postavljeno kao nekakav okvir. Prema tome, napraviti taj posao, ali lijepo moli da se sve učini da lokalna i regionalna samouprava, čini joj se da je posebno regionalna u ovom trenutku važna, ima pravovremene informacije, jer se zna da se u roku od dva dana trebaju imenovati koordinatori, dostaviti stotinjak projekata, da bi iz kuloarskih priča saznali da je samo jedan projekt u igri, konkretno luka Rijeka. Poziva prisutne da naprave Luku Rijeka, nema problema, ali smatra da ako budemo dalje radili misli da što se tiče regionalne samouprave i sudjelovanja u toj priči neće biti puno rezultata.

gđa. Doris Sošić, direktorica Regionalne razvojne agencije Porin iz Primorsko-goranske županije naglašava da su prethodnici rekli ono što je u ovom trenutku najvažnije. Očekuje se donošenje strateških dokumenata koji su sada donijeti kao što je strategija regionalnog razvoja. . Misli

da su ovdje nedostajali predstavnici Ministarstva regionalnog razvoja koji su trebali poentirati neka jaka pitanja koja se upravo odnosi na sve ovo što danas pričamo, ali isto tako njima s regionalnog i lokalnog nivoa je jako teško bilo što interpretirati i izabrati što je prioritet, koji strateški project će biti financiran, a što neće. Jest da je Luka Rijeka prioritet, ali ona je državni prioritet, ne samo županijski. Sutra je sastanak s gradom Rijekom koji čini 50% županije koji isto žele slušati o novitetima, a onima koji će diskutirati s njima dogovarati što ćemo raditi da bi ušli njihovi projekti u našu bazu projekata, koji svi moramo napraviti, koje sve agencije koje provode strateške dokumente moraju imati. Ima više takvih primjera, dakle nedostaje uvijek tumačenja, pripreme. Vezano za strateške okvire primjeri, još jedan primjer iz jadranske regije, župan je bio inicijator da se župani jadranske regije okupe sa razvojnim agencijama kako bi upravo mogli definirati zajedničke projekte. Međutim, sad sukladno operativnim, programima iz nacionalnog okvira morat će nešto promijeniti.

gđa. Ivana Maletić, državna tajnica u Ministarstvu financija, smatra da je važno shvatiti što je ona pokušala kroz prezentaciju reći, ali je teško iskomunicirati. Mi ulazimo u 2012. i 2013. godinu, znači to su zadnje dvije godine financijske perspektive EU. Kohezijska politika za razdoblje 2007. do 2013. je definirana. Prije mi nismo bili dio definiranja te kohezijske politike. Ulazimo u te zadnje 2 godine. Za nas je bila izdefiniрана IPA za 2012. i 2013. godinu da bi je mogli iskoristiti da bi se ta sredstva mogla apsorbirati je jedino logično bilo nastaviti IPA-u. Znači, nama u biti ono što su bili prioriteti u IPA-i nastavlja se, samo se udosetorostručuje. Kao prioriteti u strukturnim i kohezijskim fondovima, ali to je za ove 2 zadnje godine financijske perspektive. I u tom kontekstu ključ nisu onda bile strategije na regionalnoj razini, znači nije bila čak niti sama nacionalna strategija. Iako se 3-godišnja vladina strategija koju definiramo mora harmonizirati i harmonizira se sa ciljevima iz operativnih programa, odnosno obratno ciljevi iz operativnih programa proizlaze iz Vladine strategije. Ali naravno da kad ulazite u zadnje 2 godine financijske perspektive da to ne može biti na taj način posloženo kao kad otpočetak gradite, kad morate napraviti, kad budemo radili Nacionalni strateški referentni okvir za razdoblje 2014. do 2020. pa to je sasvim druga priča. Riječ je onda o milijardu i 600 milijuna eura godišnje puta 7. To znači, penjemo se na 20 milijardi eura kad se uzme još sufinanciranje i nešto koje onda definiramo za 7-godišnje razdoblje i za to će biti izuzetno bitno koji su zaista prioriteti na razini svake regije. Što svaka općina, grad ima kao svoje strateške prioritete, pa onda županija, pa regija kao cjelina ona statistička pa nacionalna, pa kako se harmoniziraju ti ciljevi jedni s drugima. Ono što trenutno sad moramo u ovih, u 2011., 2012. i 2013. godini je ustvari naučiti i pokrenuti sve te mehanizme komunikacije. Dakle, ne možemo reći da kasnimo. Možemo reći da kasnimo, možemo reći da smo to mogli početi 2001., 2002., 2003., 2004., 2005., 2006., ali je problem u sazrijevanju, u svijesti, u saznanjima za neke procese. Puno europskih zemalja, najveći dio, se muči upravo s tim problemima. Nijedna koja je ušla onaj zadnji 5-ti val proširenja 2004. i drugi dio 2007. nitko nije bio ovladao strateškim planiranjem, nitko nije imao višegodišnji proračunski okvir, nitko o tome nije nikakvu ideju imao, nego su polako počeli graditi. I mi isto tako gradimo, uveli smo promjene u Zakonu o proračunu i to ćemo odraditi sad u ovim sljedećim godinama zajedno s vama i to je uloga županija, gradova, općina i to ćemo zaista zajedno raditi. A za ovo razdoblje 2012. i 2013. je dio kohezijske politike, ulazimo u europsku perspektivu, ali zadnje 2 godine. I nastavljamo u stvari ono što smo kao zemlja kandidat kroz IPA-u imali definirano. Tako da je gđa. Maletić sigurna i uvjereni da će sve regije dobro posložiti svoje prioritete i da će se uskladiti i harmonizirati s nacionalnim i da ćemo vrlo brzo ponuditi te jasne slike budućeg razvoja za sljedeću perspektivu. Iako već sad u naznakama u dokumentima koji se daju postoje temelji za sve to. Dakle, i vidi se već jasno otprilike put kojim idemo. Što se tiče financiranja kod izrade projekata, ono što je sad važno je da smo mi u jednom trenutku u 2009. godini komunicirali jedinice lokalne i područne regionalne samouprave da pošalju projekte, ili su potpuno pripremljeni ili su neki u idejama, ovisno o razini pripremljenosti. Radi se naravno odabir tih projekata i ono što ide za 2012. i 2013. godinu će se maksimalno pomoći i financijski da se ti projekti do kraja pripreme. U budućnosti kad izdefiniremo 2014. – 2020. će se opet definirati na potpuno drugačiji način. Tu ćemo u startu raditi zajedno u skladu sa postavljenim strategijama na regionalnim razinama pa razinama županija, gradova i općina odabrati projekte koji su nam potrebni i onda naravno ponovno po onim kriterijima indeksa razvijenosti. To je izuzetno bitno vidjeti, u nekim regijama koje su manje razvijene, nemaju fiskalni

kapacitet će se u potpunosti financirati priprema projekata, u nekima će se pomoći sufinancirati, i taj dio će dakle biti riješen. I tu se opet javljaju različiti fondovi i programi iz EU. Postoji *JASPERS PROGRAM* koji besplatno nudi tehničku pomoć u pripremi projekata. Svjetska banka je zainteresirana pomoći Hrvatskoj u pripremi projekata. Taj dio se ponovno rješava i to zaista ne treba biti problem, neće se lokalna razina snalaziti u dijelu za financije. Pitanje recesije je bitno, i zaista Republika Hrvatska je u jednoj neobičnoj i ne najidealnijoj poziciji da nam se događaju dva procesa koja su u biti suprotna jedna drugom. Ulazimo u Europsku uniju, moramo pojačati kapacitete na svim razinama, pripremiti se za to novo što nas čeka istovremeno smo u recesiji i moramo se poput ostalih pokušati stisnuti. Napraviti ustvari što manju i efikasniju državnu upravu ali na svim razinama dakle i lokalnu i regionalnu i državnu upravu i sada se postavlja pitanje broj ljudi. Istovremeno na svim razinama imamo suficit i deficit, imamo višak i manjak ljudi u biti to je činjenica da se od nas traže promjene, da moramo jednostavno promijeniti način rada i razmišljanja i da moramo priznati jednostavno da imamo suficit i deficit i suficita se polako rješavati a deficit popunjavati i imati nekakav plan i program za to i ponašati se u tom smislu kao dobri gospodari i taj program gospodarskog oporavka ide za tim zato je jedna od onih mjera u biti dva za jedan. Teško je to u ovim uvjetima ali to je pitanje nekakve dubinske promjene koja se mora dogoditi prije ili kasnije. U svakom slučaju čekalo je sve zemlje i čeka sve nas, takva vrsta reforme i promjene. Gđa. Maletić zna da je puno jednostavnije ostaviti staro kako je i novo nadodavati ali kada ne može tako funkcionirati jer ćemo puknuti, staro se mora mijenjati i prilagođavati, i jednostavno moramo se naučiti da nas čeka nešto novo, tako da na tom dijelu se radi na razini državne uprave na taj način i spomenuli ste prekogranične programe. Što se tiče gospođe Zidar i prekograničnih programa i sredstava koja su alocirana, to je primijećeno, te alokacije u prekograničnim programima koje su jako male a interes je jako velik, samo što alokacije po pojedinim programima u pretpripravnim programima su stvar definiranja Komisije, i onda sa zemljama članicama koliko će velik biti budžet i to je po određenim pravilima koja su unaprijed definirana. U fondovima je slična situacija ali će iznos ipak biti značajnije veći zato što se ukupan iznos postotno dijeli, pa onda imate za onaj prvi cilj konvergencije 75% svih sredstava ide na prvi cilj, a prekogranična suradnja koja ide u drugi cilj je 16% sredstava odnosno 2% a 16 za onaj Europski fond za regionalni razvoj, ali tih 2% u odnosu na 2 milijarde i 200 milijuna je puno više od 2% u odnosu na 100 milijuna, tako da će se sam budžet u odnosu na prekogranične programe povećati pa će onda biti više prilika za projekt te vrste da onda ustvari zaista dobiju sredstva financiranja.

g. Hrvoje Dolenc, državni tajnik SDURF-a odgovara na pitanje razočaranjem prezentiranja. Napominje da imaju partnerske konzultacije u petak, te je on danas u 15 minuta trebao prezentirati što bi mi trebali moći financirati. U petak će biti prezentiran Nacionalni strateški referentni okvir, procjena na temelju iskustava koliko bi to moglo doprinijeti BDP-u. Za nove članice EU to je bilo otprilike 0,5% do 1% godišnje više rasta BDP-a u odnosu na rast bez ovih sredstava i tim okvirima se očekuje da bi sredstva kohezijske politike mogle pomoći i u Hrvatskoj. Strategija industrije nas vodi u neku drugu priču - europska pomoć je usmjerena horizontalno a ne direktno ako se radi o privatno poslovnom sektoru, a ako se radi o infrastrukturi tu smo prilično horizontalni i to je čemu težimo. Što se tiče poslovnih darovnica za poduzetnika one će biti namijenjene opet horizontalno za određene vrste unapređenja poslovanja, da li to nove tehnologije da li su to nova oprema za poduzeće itd., što će biti predstavljeno u petak. Što se tiče primjedbe da nije dovoljno pričano o operativnim programima, za to će biti u petak 15 minutne prezentacije čelnika budućih upravljačkih tijela u operativnom programu i sat i pol predviđeno za diskusiju o pojedinom operativnom programu, da zainteresiranima tijela i ljudi koji djeluju u vođenju operativnog programa predstave operativni program i da ima vremena za pitanja. Što se tiče partnerskih konzultacija, prisutni su možda u pravu da smo trebali početi prije dvije godine sa konzultacijama, ali to nas ne bi spasilo od onoga što je g. Dolenc rekao na početku, a to je da smo krenuli od IPA-e, definiranim područjem ulazimo u iste financijsku perspektivu u NSRF, ne možemo poprilično promijeniti NSRF u odnosu na ono što smo financirali jer su institucije gradili u skladu sa sadašnjom financijskom perspektivom i IPA-om i to nam je osnova tako da ćemo to probati ući u širinu. Što se tiče primjedbe prisutnih da nisu dobili dokumente, partnerske konzultacije nisu događaj od jednog dana, partnerske konzultacije se ne rješavaju u jednom danu, ovo je naš prvi korak, kada smo konačno dogovorili s Europskom

komisijom. Okvir o kojem možemo pričati je predstavljen. To je NSRF, a partnerske konzultacije za operativne programe su već počele - ljudski resursi, regionalna konkurentnost nastaviti će se za promet i okoliš to je proces koji će trajati cijelu jesen, da vam se predstavi što i kako još možemo malo predstaviti, to nije pitanje, partneri će dobiti nacrt strateškog referentnog okvira nakon petka, dokument koji još u pregovorima s Europskom komisijom, za poglavlje 22., dobit će sve prezentacije, prezentacije o operativnim programima, i naravno nakon nekog vremena kada budu nacrti operativnih programa u tekstu dostupni tijekom jeseni, onda će vam i također biti dostupni, zato što proces konzultacija mora biti dugotrajan, tri-četiri mjeseca, a ne jedan dan.

prof. dr. sc. Vesna Pusić, predsjednica Nacionalnog odbora zahvalila je prisutnima, te naglasila da je po njenom mišljenju važno treniranje ljudi, sufinanciranje, predfinanciranje, oni podaci o kojima zna da su kolege govorili vezano na EIB – to je odličan podatak, ali konkretno kako će to izgledati, gdje će se pojaviti, tko će se prijaviti, da li će biti posebne institucije u državi, kako će to funkcionirati, to je naša rak rana. Uvijek sve izgleda jako dobro kao model a kada krene provedba ne znamo kako se provodi i odnos nacionalnog okvira i konkretizacije i razrade na lokalnoj i regionalnoj razini. Kako će se ti projekti provoditi recimo ako ide željeznica od slovenske do srpske granice, što je u svakoj općini gradu, koje industrije su na to vezane, što se tu događa? To su teme koje će Nacionalni odbor još otvarati, jer mislimo da su važne. Tajming je također važan. Naravno da je bolje danas nego sutra, ali isto tako bi bilo bolje da smo neke stvari počeli raditi puno ranije, da smo počeli jučer ali sada nema smisla plakati. Još bi gore bilo da ne krenemo punom snagom. Neke stvari ćemo morati po mišljenju gđe. Pusić poprijeko, dakle nećemo čekati reformu ukupne državne uprave, treba već sada formirati neke centre, jezgre izvrsnosti unutar državne uprave koji će biti u stanju iznutra onda pomoći da se državna uprava prilagodi ovome i reformira tako da možemo funkcionirati. Imamo projekciju državnog proračuna, ali u njoj nemamo 2013. nego samo 2012. i nemamo predviđeni način praćenja sredstava iz europskih fondova. Ovakvi razgovori po mišljenju predsjednice Nacionalnog odbora tome između ostalog doprinose, ali malo i razjašnjavanju u kom pravcu treba raditi. Važno je da vidimo gdje nešto ne valja i što je problem, i probamo ga na tim mjestima pogurati i pripremiti se.